

با اراده و عزم راسخ خود به طرف علم و عمل و کسب دانش و
بینش حرکت نمایند که زندگی زیر چتر علم و آگاهی، آن قدر شیرین و
انس با کتاب و قلم و اندوخته ها، آن قدر خاطره آفرین و پایدار است که
همه تلخی ها و ناکامی های دیگر را از یاد می برد. " امام خمینی (ره) "

تولید علم، فقط انتقال علم نیست؛ نوآوری علمی در درجه اول اهمیت است. این
رامن از این جهت می گویم که باید یک فرهنگ بشود. این نواندیشی، فقط
مخصوص اساتید نیست؛ مخاطب آن، کل محیط علمی هم است. باید زمینه ای
فراهم کنیم که استعداد های جوانان کشور شکوفاشود و شعار جذاب تولید فکر و
علم به حرکتی جدی و پایدار تبدیل گردد. " رهبر معظم انقلاب "

دانش و پژوهش از نگاه مقام معظم رهبری ۳

مقدمه ۴

بیان مسئله ۵

ضرورت و اهمیت موضوع ۵

مستندات قانونی و حقوقی ۶

ماموریت و اهداف ۷

جامعه‌ی هدف ۷

جشنواره علمی پژوهشی جابر بن حیان ۸

کار گروه جشنواره در آموزشگاه ۹

ستاد برگزاری جشنواره (دبیرخانه) ۹

وظایف و چارت ستاد برگزاری ۹

جدول زمانبندی ۱۰

پیوست ها ۱۱

باید هدف ما این باشد؛ ولو در ظرف پنجاه سال، کشور از اسارت علمی مطلقاً خارج بشود. تولید علم معنایش این است. علم یک محصولی نیست که تولیدش مثل تولیدهای دیگر باشد؛ به خیلی مقدمات نیازمند است؛ ولی باید بالاخره ما به آنجا برسیم که دانش را گسترش و بسط بدهیم، به ژرفای دانش برسیم، دانشهای جدیدی را پیدا کنیم. دانشهای ممکن برای بشر فقط همین دانشهایی نیست که ما امروز داریم؛ بسیاری دانشها قطعاً وجود دارد که بعدها بشر به آنها خواهد رسید؛ کما اینکه بسیاری از دانشها تا صد سال پیش نبود. بشر قابلیت استطاعتش خیلی بیش از اینهاست. عالم قابلیت معرفت و شناختش خیلی بیشتر از اینهاست. ما باید به جایی برسیم که در این عرصه‌ها هرچه ممکن است، پیش برویم؛ هرچه ممکن است، بفهمیم. رمز پیشرفت یک کشور، یعنی آن محور اصلی برای اقتدار یک کشور، پیشرفت همراه با اقتدار، علم است. آماج بسیاری از توطئه‌های امروزی که علیه جمهوری اسلامی هست، علم و اهل علم و دانشجویان علم و محیط علمی است؛ این را توجه داشته باشید. نگذارید این تیر طبق آن هدفگیری دشمن، به هدفی که آنها گرفته‌اند، اصابت کند. کار عملی را نگذارید متوقف بشود. از همه‌ی حرف هائی که گفته شد، مهمتر، مسئله‌ی علم و تحقیق و پژوهش است. دنیای غرب ثروتش از ناحیه‌ی علم است، اقتدارش از ناحیه‌ی علم است. پول فی نفسه اقتدار نمی‌آورد. آنی که اقتدار می‌آورد، دانش است. ثروت هم اگر به دست می‌آید، از ناحیه‌ی علم به دست می‌آید. علم را اهمیت بدهید. اینی که من سالهاست روی مسئله‌ی علم، تحقیق، پژوهش، پیشرفت، نوآوری، شکستن مرزهای علمی موجود تکیه می‌کنم، به خاطر این است. بدون انواع دانش، اقتدار کشور امکانپذیر نیست. دانش اقتدار می‌آورد.

دهه‌ی پیشرفت و عدالت بدون تردید یک پایه‌ی اصلی آن علم است؛ گسترش علم و تعمیق علم در کشور است. کما اینکه اصل اعلام این عنوان، عنوان دهه‌ی پیشرفت، به پشتگرمی پیشرفت هائی بوده که در کشور از لحاظ علمی دیده شده. یعنی این امید به وجود آمده که ما میتوانیم در ظرف یک دهه، یک پیشرفت چشمگیر، یک حرکت سریع در زمینه‌های علمی داشته باشیم که بخشی از عقب ماندگی‌های ما را جبران بکند. بنابراین مسئله‌ی علم مهم است. در باب علم و تحقیق، آن بخش عمده هم مربوط به تحقیق است؛ مربوط به پژوهش است. پژوهش اولاً مورد اهتمام قرار بگیرد، ثانیاً سمت و سوی پرداختن به نیازهای کشور را پیدا کند. یعنی حقیقتاً پژوهش هائی بکنیم که مورد نیاز ماست. ما خودمان باید مشخص کنیم که درباره‌ی چی مقاله می‌نویسیم، درباره‌ی چی تحقیق می‌کنیم. مقصود این است که ما پژوهش را تابع نیاز خودمان قرار بدهیم.

از آنجا که جهان با سرعتی وصف‌ناشدنی به سوی پیشرفت و تکنولوژی گام برمی‌دارد و در حرکتی چندسویه، هم به سوی پیچیدگی و هم به سوی گستردگی علم پیش می‌رود... لزوم وجود پژوهش و پژوهش‌گر بیش از پیش احساس می‌شود. اجرای برنامه‌های پژوهشی در مدارس می‌تواند کودکان را به نگاهی دوباره و تفکری دیگر دعوت و روحیه کندوکاو را در آنان نهادینه کند. اگر آموزش چگونه پژوهیدن به درستی برای کودکان تعریف شود و به آنها طعم تفکر از راه شنیدن و دیدن دقیق اطراف خود را بچشانند، می‌تواند اتفاق بزرگی را در آنها به وجود آورد که حس پژوهشگری در آنان متولد شود. اهمیت یک پژوهش بیش از حاصل آن در چگونگی روند آن است. وقتی که کودک موضوع پژوهش خود را بر حسب نیاز و دید واقعی خود به اطراف به دست آورد، آنگاه چیدمان مراحل بعدی آن نیز از یک حقیقت اتفاق افتاده در درون او شکل خواهد گرفت و این به یک نمایش صرف بدل نخواهد شد. شاید راه به دست آوردن یک پژوهش درست و یک پژوهش‌گر موفق و راستین تنها در ایجاد زمینه‌های درست تفکر در افراد باشد. مراحل یک تفکر که می‌تواند به پژوهشی زاینده از درون منجر شود، به شرح زیر است: درست دیدن ■ ایجاد سوال ■ جمع‌آوری اطلاعات از پیرامون آن مقوله ■ شکل گرفتن یک فرضیه ■ پیدا کردن راه‌حل‌های موجود برای بسط و آزمایش آن و...

معلمان، نخستین مشعل داران پیشرفت فکری دانش آموزان هستند. معلمان مجرب و بادرک و فهم برای پربار کردن هرچه بیشتر درس، در تمام زندگی به دنبال اندیشه‌ها و مطالب تازه هستند. آنان به دانش آموزان می‌آموزند که چگونه علمی فکر کنند. ((چگونه منطقی بیندیشند، چگونه مشاهده کنند و چگونه مشاهدات خود را منظم نمایند، چگونه حدس بزنند و...

همچنین خانواده نیز به عنوان بستری مناسب که می‌تواند استعدادهای دانش آموزان را شکوفا سازد، همیشه از جایگاه مهمی برخوردار بوده است. نقش حمایتی والدین، تشویق‌ها و همفکری و مساعدت آنان در انجام پژوهش‌ها می‌تواند در توسعه فرهنگ پژوهش در بین دانش آموزان نقش به‌سزایی داشته باشد. از آنجا که جهت انجام پژوهش لازم است تا دانش آموزان در خارج از محیط مدرسه نیز به فعالیت بپردازند لذا همکاری والدین در این زمینه ضروری می‌باشد.

"عصر تحقیق و پژوهش در همه جا به صورت یک اصل در مجموعه کارها باید مورد توجه قرار گیرد."

بیان مسئله

پژوهش های دانش آموزی بنیادی ترین سطح از پژوهش های آموزش و پرورش به شمار می آیند هدف اساسی این سطح از تحقیقات عبارت از تقویت روحیه کنجکاوی و کاوشگری در دانش آموزان و آموختن مهارت های ضروری پژوهشی یا مهارتهای حل مسئله و کشف مجهول به آنها می باشد .

اگر حاصل دوره ی تحصیلات مدرسه ای ، تنها انتقال پاره ای از مفاهیم به ذهن دانش آموزان باشد ، با فراموش شدن آن مفاهیم ، حاصل کلیه سال های تحصیل نیز از دست می رود . به همین سبب ، باید سعی کنیم علاوه بر مفاهیم پایه ، راهی به دانش آموزان نشان دهیم که خودشان بتوانند به دنبال معرفت و دانش مورد نیاز خود بگردند و به یک یادگیرنده ی مادام العمر تبدیل شوند . به همین منظور علاوه بر کسب دانش باید راه و روش یادگیری را هم به آنان بیاموزیم تا میل به یادگیری در آنان تقویت گردد.

ضرورت و اهمیت موضوع

پژوهش یکی از اساسی ترین نیازها برای نیل به پیشرفت و توسعه همه جانبه یک کشور است و قدرت و استقلال هر کشوری بر پژوهش و تولید علم استوار است . بنابراین نوع و سطح فعالیت های پژوهشی یکی از شاخص های اصلی توسعه و پیشرفت محسوب می شود. پژوهش یکی از محورهای مهمی است که ضامن پیشرفت و توسعه پایدار در هر کشور به شمار می آید. اگر پژوهشی صورت نگیرد، دانش بشری افزایش نخواهد یافت و دچار سکون و رکود خواهد شد. بدون انجام پژوهش، امور آموزشی نیز از پویایی و نشاط لازم برخوردار نخواهد بود . با توجه به نقش نظام آموزش و پرورش به عنوان تربیت کننده و آموزش دهنده سرمایه های انسانی خلاق و پژوهشگر ، پژوهش و نو آوری در جامعه ای توسعه پیدا می کند که نظام آموزشی و فرهنگی ، زمینه و بستر مناسبی برای آن را تدارک دیده باشد .

بنابراین تحقیق پژوهش را می توان در کنار آموزش یکی از اهداف بسیار مهم آموزش و پرورش دانست که باید مورد توجه قرار گیرد و به نظر می رسد که مدارس و معلمان در این میان دارای وظیفه بسیار مهم و حساسی هستند که می توانند علاوه بر فعالیت های تحقیقاتی روح و انگیزه تحقیق و روش های درست پژوهش را در میان دانش آموزان نهادینه کنند.

سندت قانونی و حقوقی (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش)

با استناد به راهکار (۱۳/۲و۸/۳) سند تحول بنیادین آموزش و پرورش که اشاره به مشارکت دانش

آموزان در فرایند تعلیم و تربیت دارد و همچنین فصل ششم تحول بنیادین (راهبرد های کلان) بند ۶ گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزشیابی، خلاقیت و نوآوری، نظریه پردازی و مستندسازی تجربیات علمی- تربیتی بومی در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (هدف های کلان ۱، ۲، ۴ و ۸)

بند ۷ بهره مندی هوشمندانه از فناوری های نوین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی مبتنی بر نظام معیار اسلامی (هدف های کلان ۱، ۲، ۳، ۵ و ۷)

بند ۱۵ ارتقای جایگاه علم و علم آموزی به عنوان عاملی مؤثر در دستیابی به حیات طیبه با تأکید بر حیثیت، کشفیت و مطلوبیت علم (هدف های کلان ۱، ۲، ۷ و ۸)

فصل هفتم تحول بنیادین (هدف های عملیاتی و راهکارها) بند ۱ از دانش های پایه و عمومی سازگار با نظام معیار اسلامی، هم چنین از توان تفکر، درک و کشف پدیده ها و رویدادها به عنوان آیات الهی و تجلی فاعلیت خداوند در خلقت و نیز دانش، بینش و مهارت ها و روحیه ی مواجهه ی علمی و خلاق با مسائل فردی و خانوادگی و اجتماعی برخوردارند.

بند ۲۳ توسعه ی ظرفیت پژوهش و نوآوری، نظریه پردازی و مستند سازی تجربیات تربیتی بومی (۸ و ۲ و ۷) راهکار ۲۳/۱- استفاده بهینه از ظرفیت های موجود برای گسترش فرهنگ تفکر و پژوهش در بین مدیران، مربیان و تأمین پژوهشگر مورد نیاز نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی و حمایت از پژوهشگران فعال و مجرب

راهکار ۲۳/۲- تدوین نظام جامع حمایت از پژوهشگران حوزه آموزش و پرورش و هدایت موضوعات و اهداف پژوهشی در راستای تحقق اهداف تعلیم و تربیت رسمی.

راهکار ۲۳/۳- حمایت های مادی و معنوی از طرح های موفق و نوآوری های تربیتی بومی، مستندسازی و انتشار یافته های پژوهشی در داخل و خارج از کشور و ایجاد بانک اطلاعاتی فعال و کارآمد.

راهکار ۲۳/۴- حمایت های مادی و معنوی از کرسی های نظریه پردازی در علوم تربیتی و روش های تعلیم و تربیت و فراهم آوردن زمینه کاربست یافته های جدید و نوآوری در مدارس و نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با همکاری حوزه های علمیه، دانشگاه ها و مراکز علمی و پژوهشی.

ماموریت و اهداف

پژوهش و تحقیق در جامعه‌ای توسعه پیدا می‌کند که نظام آموزشی آن جامعه، بستر مناسب را فراهم آورد و به همین جهت یکی از اهداف مهم آموزش و پرورش، نهادینه کردن تحقیق و پژوهش است و معلمان باید روح تحقیق را در دانش‌آموزان نهادینه کنند. پژوهش نیازمند آموزش بوده و یک فن است، آموزش همراه با تفکر و تعقل مهم‌ترین اولویت است.

کارشناسی ابتدایی و تمامی نیروهای این مقطع با ایمان به رسالت متعالی آموزش و پرورش و نقش بی‌بدیل پژوهش در ترقی پلکان آگاهی دانش‌آموزان، با بکارگیری تمام تلاش خویش در راستای گسترش تحقیق و پژوهش اهتمام می‌ورزد و جشنواره **جابر بن حیان** به منظور تحقق اهداف زیر برگزار می‌گردد:

هدف کلی: معطوف نمودن، تقویت فطرت و استعداد دانش‌آموزان به عناصر پنجگانه علم، تفکر، ایمان، اخلاق و عمل.

اهداف جزئی:

- تقویت روحیه پرسشگری و پرورش استعداد های بالقوه آنان
- تقویت نظم فکری و درست اندیشیدن با ارائه طبقه بندی مفاهیم بر مبنای فرآیندهای علمی و منطقی و توانایی تخیل خلاقه
- ارزش بخشیدن به دستاوردهای علمی دانش آموزان
- ایفای نقش سازنده محیط پیرامونی و ارتقای سطح زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی
- آشنایی دانش آموزان با پژوهش و شیوه های کشف و حل خلاقانه مسائل علمی
- تقویت مهارت های گوش کردن، خواندن و دست ورزی
- توجه و تمرین مهارت تفکر، استدلال و تقویت مهارت نگارش خلاق

جامعه هدف

کلیه دانش آموزان ابتدایی دوره اول و دوم

در راستای معرفت و مهارت مورد نیاز دانش آموزان، آموزش و پرورش برنامه‌ی علمی و پژوهشی برای همه‌ی دوره‌ها تعریف کرده از جمله المپیادهای علمی برای دوره‌ی دوم دبیرستان جشنواره خوارزمی برای دوره‌ی اول دبیرستان و جشنواره جابر بن حیان برای دوره‌ی ابتدایی که این جشنواره در چهار سطح برگزار می‌شود سطح آموزشگاهی منطقه‌ای، استانی و کشوری و در ۴ بخش

- ۱- جمع‌آوری نمونه و طبقه‌بندی ۲- نمایش علمی (دستگاه مدل، نمایش و تحقیق) ۳- آزمایش
- ۴- طراحی و ساخت، تقسیم موضوعی دارد. هر ساله ادارات آموزش و پرورش در طی سال تحصیلی نسبت به جمع‌آوری و برگزاری نمایشگاه از آثار برتر اقدام می‌نماید و به پروژه‌های برتر هدایایی اهدا می‌شود و آثار شاخص به مرحله‌ی بعدی معرفی می‌گردد. نظر به اهمیت جشنواره جابر بن حیان مؤسسه فرهنگی آموزشی امام حسین (ع) نیز به طور مستقل اقدام به برگزاری نمایشگاه و انتخاب آثار برتر می‌نماید برای هماهنگی بیشتر و تحقق اهداف دبیرخانه،

وبلاگ جشنواره Jaber.tabaar.net فعال بوده لذا انتظار دارد:

- ۱- مدارس گزارش آثار جشنواره را به صورت نوشتاری و تصویری و یا فیلم بطور مستمر در اختیار دبیرخانه قرار دهند.
- ۲- ارسال مقالات و یا نوشته‌ها به دبیرخانه مورد انتظار است.
- ۳- اولیا و دانش‌آموزان تشویق گردند تا با مراجعه به وبلاگ دبیرخانه جشنواره برای حضور فعال تر در جشنواره آمادگی پیدا کنند.
- ۴- هر آموزشگاه می‌تواند حداکثر ۳۰ کار برتر را به نمایشگاه مؤسسه ارسال نماید.

توضیحات:

- الف) برای کارهای ارسالی کار برگ نمونه پیوست تکمیل و یک هفته قبل از نمایشگاه به دبیرخانه تحویل گردد.
- ب) سه نمونه کار برتر که قابل ارائه و دفاع توسط دانش‌آموز تهیه کننده، می‌باشد را به دبیرخانه معرفی تا در جلسه‌ای با حضور تعدادی از دانش‌آموزان، داوران و اولیای آنان، ارائه و دفاع نماید.
- ج) سعی خواهد شد کار برگ کارهای ارائه شده به نمایشگاه بصورت مجلد در اختیار مدارس قرار گیرد.

کارگروه جشنواره و آموزشگاه:

۳ _ معاون فن آوری

۲ _ یکی از معاونین آموزشی

۱ _ مدیر آموزشگاه

۵ _ یکی از معلمان علاقه مند

۴ _ مربی آزمایشگاه

سازمان برگزاری جشنواره (دبیرخانه)

دبیرخانه: مکان: مشهد مقدس چهار راه پل خاکی - دبستان پسرانه شماره ۲

تلفن تماس: ۳۸۴۱۹۷۶۷ - ۳۸۴۱۹۲۹۹

آدرس سایت دبیر خانه: <http://sb۲.tabaar.com> آدرس وب سایت جشنواره: Jaber.tabaar.net

وظایف و چارت سازمان برگزاری جشنواره

مدیر عامل

کارشناسی آموزش

کارشناسی ابتدایی

دبیرخانه

کمیته تدارکات

- تهیه امکانات مورد نیاز جشنواره
- آماده سازی نمایشگاه
- تهیه هدایا و لوح تقدیر و..
- هماهنگی با مسئولین نمایشگاه
- پذیرایی

کمیته مستند سازی

- ثبت مراحل کار
- ثبت جلسات مختلف
- دریافت و ثبت آثار
- برگزاری جلسات توجیهی
- پاسخگویی به سؤالات

کمیته روابط عمومی

- آماده سازی سایت دبیرخانه
- ثبت اخبار و مقالات
- طراحی پوستر، لوح تقدیر...
- ارتباط با موسسه و ..
- تبلیغات و اطلاع رسانی

کمیته محتوایی

- تعیین موضوعات پژوهشی
- ارائه فرم ارزیابی
- تهیه شیوه نامه اجرایی
- برنامه ریزی جهت داوری

جدول زمانبندی

عنوان موضوع	زمان اجرا	اقدامات لازم
تهیه پوستر جشنواره	۹۵ / ۱۱ / ۵	توزیع به مدارس
وب سایت جشنواره	۹۵/۱۱/۷	آغاز به کارسایت
ابلاغ شیوه نامه	۹۵/۱۱/۹	آغاز فراخوان شرکت در چهارمین نمایشگاه پروژه های علمی ، پژوهشی دانش آموزی
زمان تحویل کار برگ های برتر و سه کار قابل دفاع	۹۵/۱۲/۱۴	ارسال آمار و اسامی به دبیرخانه
اجرای مرحله ی برگزاری" نمایشگاه "و دفاعیه کارهای منتخب	نیمه دوم فروردین ۹۶	آماده سازی سالن نمایشگاه دعوت از میهمانان
پایان نمایشگاه و داوری آثار	نیمه دوم فروردین ۹۶	تقدیر از منتخبین چهارمین دوره

کاربرگ شناسنامه جابر بن حیان

نام:	نام آموزشگاه:
نام خانوادگی:	تاریخ تنظیم:
پایه تحصیلی:	موضوع:
	نوع پژوهش:

الف) علت انتخاب موضوع (بیان مسأله):

ب) مراحل انجام کار (به صورت خلاصه):

ج) ابزار و امکانات مورد استفاده:

د) نتیجه این پروژه:

